

Creos innspill til Stortingets arbeids- og sosialkomite – budsjettet for 2026:

Styrket sosialt sikkerhetsnett for selvstendig næringsdrivende

Creo har over mange år opplevd at oppdragsgiverne i større og større grad forlanger at kunstnere og kulturarbeidere må utføre arbeid som selvstendige oppdragstakere. Den som vegrer seg, risikerer å miste oppdraget. Konsekvensen er at våre medlemmer mister trygderettigheter, står uten yrkesskadeforsikring og at arbeidsmiljøloven og fremforhandlede tariff- og normalavtaler ikke gjelder.

Vi er derfor svært glade for at det 1. januar i fjor kom endringer/presiseringer i arbeidsmiljøloven som bidrar til å sikre riktig klassifisering av kunstnere og kulturarbeidere, og få bukt på den ulovlige oppdragsvirksomheten. Når flere fremover blir riktig klassifisert som arbeidstakere vil dette styrke deres sosiale rettigheter og sikkerhetsnett. Men; det hjelper lite å ha et lovverk hvis det ikke etterlevs. Som del av Regjeringens arbeid med å styrke arbeidsmiljølovgivningen, mener Creo det er avgjørende at myndighetene også sikrer en etterlevelse av lovendringene.

Samtidig er den største gruppen av kunstnere og kulturarbeidere selvstendig næringsdrivende (primært enkeltpersonforetak) og frilansere, og mange av disse har både et lavt og svært usikkert inntektsnivå, preget av syklus- og lappeteeppeøkonomi. Dette er kunstnere og kulturarbeidere som arbeider på en slik måte at ansettelser ikke er aktuelt, og omfanget av denne gruppen vil nok holde seg relativt stabilt, selv om en del kunstnere fremover vil måtte ansettes fast eller midlertidig i ulike virksomheter. Det er derfor avgjørende å sikre denne hovedgruppen av kunstnere og kulturarbeidere et sosialt sikkerhetsnett.

Vi er derfor svært skuffet over at regjeringen i budsjettframlegget fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet skriver at «Etter ei samla vurdering meiner regjeringa at rettane til gruppene er gode og at det ikkje er grunn til å endre innretningane på dei sosiale ordningane for sjølvstendig næringsdrivande og frilansarar».

Dette er – etter vårt syn – ett brudd på løftene fra den forrige regjeringsplattformen, der Arbeiderpartiet lovet å «utrede og forbedre sosiale ordninger for selvstendig næringsdrivende». Selvstendig næringsdrivende og frilansere er også arbeidsfolk, og vi i Creo er veldig overrasket over at spesielt Arbeiderpartiet ikke anerkjenner denne delen av norsk arbeidsliv.

- ***Creo mener at de sosiale ordningene for selvstendig næringsdrivende og frilansere må bedres, og at en økning av sykepengedekningen for selvstendig næringsdrivende (enkeltpersonforetak) til 100 prosent fra 17. sykedag er et enkelt og treffsikkert tiltak som bør iverksettes umiddelbart. Statsbudsjettet for 2026 bør ta høyde for, og finansiere, dette.***

Svært mange kunstnere har i dag ingen tjenestepensjonsrettigheter. I «Kunstnarkår» vises det til at man skal «greie ut opptening av pensjon på langvarige stipend».

Staten betaler arbeidsgiveravgift for arbeidsstipend, og mottakerne av stipendene får tilgang til sosiale rettigheter i folketrygda på lik linje med arbeidstakere, men stipendene gir likevel ikke pensjonsopptjening.

- ***Creo ber om at det raskt utredes, og settes av midler, til pensjonsopptjening på alle arbeidsstipend.***

Eget NAV-kontor med spesialkompetanse på selvstendig næringsdrivende, syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter

Organisasjonene på kunst- og kulturfeltet har lenge tatt til orde for at det burde opprettes et spesialisert NAV-kontor hvor man kan samle, og opparbeide seg bedre kompetanse på kulturfeltets særegenheter, og på syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter. Å møte saksbehandlere med spesialkompetanse når kunstnerne og kulturarbeiderne trenger råd og veiledning, ville bidra til at NAV oppleves mer tilgjengelig og med det senket terskelen for å ta kontakt. FAFO-rapporten "Rettsikkerhet for personer med kombinasjonsinntekter" viser tydelig hvilke utfordringer denne gruppen står overfor i møte med NAV.

- ***Et eget NAV-kontor med spesialkompetanse på selvstendig næringsdrivende, syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter krever primært vilje og organisering, ikke økte midler, samtidig som det ville bidra sterkt til å sikre denne gruppen brukere bedre tjenester og sikring av de sosiale rettighetene de faktisk har.***

Styrking av arbeidstilsynet

Regjeringa øker budsjettet til Arbeidstilsynet i kampen mot useriøsitet, sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Creo ser positivt på at Arbeidstilsynet styrkes, og oppfordrer til at det også føres økt grad av tilsyn i kultursektoren, som er en særskilt utsatt bransje med stor grad av løselige tilknytningsformer, et sammensatt «økosystem» og en økt grad av internasjonale aktører.

- ***Som en del av Regjeringens «storrengjøring» mener Creo derfor at styrkingen av Arbeidstilsynet bør omfatte en prioritering av tilstedeværelse og tilsyn i kultursektoren.***